

תחנה ולא למצנח ושיר מזמור בשני הימים לפי ששניהם באחד סביב אבל לקרות תורה ולהוכיח על הניסים בחמלה אסור כי אם ביום י"ז לבדו וכתב הר"י מר יוסף בלחכי שלו בארבעה עשר ובס"ו באחד ראשון אין מתעניי בהם ואין אומרים בהם תחנונים ולא למצנח ושיר מזמור שאין בין אדר ראשון לשני כי אם מקרי מגלה כלבו ואם חלו בשני או בחמישי אין אומר בהם הוא רחום ולא אל אדר ראשון לשני כי אם מקרי מגלה הוא רחום ולא אל אדר ראשון לשני כי אם מקרי מגלה ושיר שהיו הלוים אומרים בבית המקדש בפורים שנינו

לד אחרי צאתם הנסי שחיות מהלכי מעות פורים ונתונים לכל מי שירצה לקבל ואין מקדיקין בדבר והכל להרבות שמחה ואין משנים מעות פורים לצדקה אחרת. ומגבת פורים לפורים אין העני רשאי ליקח מהם רצועה למגולו. ויש אומרים שמתוך העני לשנותה לכל מי שירצה. וכתב הר"מ י"ע במקום שהני שם עניים יכול אם לעכב מעות פורים שלו לצדמו וליתנם לכל מי שירצה ע"כ. ואותם בני אדם שנתנו בפורים לתת לעניים ולשפוח העובדים בבית ישראל היה קשה בעיני לפי שנאמר ומתנות לאבינוים בישראל נאמר ולא בכרכים והנהגה כזה קורא עליו ר' וכספי הרבתי לה וזהו עשו ולבעל ולפי שמחלה התחילו עניים ומניקות לחזיר על פחיתות של ישראל ונגו לחת למניקות ולשפוח לצורך התינוקות ואין מנהג בדבר זה ונראה כוונת אבן בים שנראה כנותן מתנות יום אף לעכרים: (לה) ומשליחן מנת איש לרעהו ואל העשירים שולחין שתי מתנות ואל האביון מנת אחת ונמסר לן מקרא ומשלוח מתנת איש לרעהו ואל לאיש א' ומתנות לאבינוים ב' מתנות לב' אביוני כ"כ הר"י אשר ז"ל. והרמב"ם ז"ל כתב אין פחות משני עניים ונראה שדוקק מלקאמר בלשון רבים:

דין סעודת פורים

נהגו לאכול בליל פורים אחר התענית ודעונים זכר לזוהרם שהיו אכלים בבית המלך דכתיב ויתן להם מן הזרעונים בני דניאל וכתב הר"י אשר ז"ל יש שנתנו שלא לאכול בשר בלילה הראו כדי שלא ישעו ויחשבו שהיא סעודת פורים ואחר אכילתו מברכין ברכת המון ומזכירין על הניסים כמו שכתבנו ולמחר אכילים סעודת פורים יש נתנו לאכול הסעודה בשחר ויש נתנו לאכלה בערב וסעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא דיו חובתו. י"מ בלילה כעין לילה בשארן אבוקה כנגוד דרך שמחה וי"ט. וכתב הר"י מקורבל שאם התחיל לאכול ביום שאין צריך להפסיק כדי שיאמר על הניסים ליום אלא גומר ואוכל ויאמר על הניסים אע"פ שחשכה: (ל) ונשאל לדיבנו האיי גאון ז"ל מי שנשבע להתענות

דין סעודת פורים

נהגו לאכול בליל פורים אחר התענית ודעונים זכר לזוהרם שהיו אכלים בבית המלך דכתיב ויתן להם מן הזרעונים בני דניאל וכתב הר"י אשר ז"ל יש שנתנו שלא לאכול בשר בלילה הראו כדי שלא ישעו ויחשבו שהיא סעודת פורים ואחר אכילתו מברכין ברכת המון ומזכירין על הניסים כמו שכתבנו ולמחר אכילים סעודת פורים יש נתנו לאכול הסעודה בשחר ויש נתנו לאכלה בערב וסעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא דיו חובתו. י"מ בלילה כעין לילה בשארן אבוקה כנגוד דרך שמחה וי"ט. וכתב הר"י מקורבל שאם התחיל לאכול ביום שאין צריך להפסיק כדי שיאמר על הניסים ליום אלא גומר ואוכל ויאמר על הניסים אע"פ שחשכה: (ל) ונשאל לדיבנו האיי גאון ז"ל מי שנשבע להתענות

דין סעודת פורים

נהגו לאכול בליל פורים אחר התענית ודעונים זכר לזוהרם שהיו אכלים בבית המלך דכתיב ויתן להם מן הזרעונים בני דניאל וכתב הר"י אשר ז"ל יש שנתנו שלא לאכול בשר בלילה הראו כדי שלא ישעו ויחשבו שהיא סעודת פורים ואחר אכילתו מברכין ברכת המון ומזכירין על הניסים כמו שכתבנו ולמחר אכילים סעודת פורים יש נתנו לאכול הסעודה בשחר ויש נתנו לאכלה בערב וסעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא דיו חובתו. י"מ בלילה כעין לילה בשארן אבוקה כנגוד דרך שמחה וי"ט. וכתב הר"י מקורבל שאם התחיל לאכול ביום שאין צריך להפסיק כדי שיאמר על הניסים ליום אלא גומר ואוכל ויאמר על הניסים אע"פ שחשכה: (ל) ונשאל לדיבנו האיי גאון ז"ל מי שנשבע להתענות

בפורים מהו והשיב כן אנו רואים שאין כח במעות פורים לזכות שם שמים ואפשר לו לעשות סעודת פורים בלילה ויצא דיו חובתו ע"כ. וסעודת פורים שחלה להיות בשבת מאחרין אותה ואין מקדימין אותה והטעם שאין עושין אותה בשבת משום דלא מצו לקדמי ולעשות מנות איש לרעהו. ובירושלמי נתון טעם דכתיב לעשות אותם ימי משחה ושמחה. מי שמתחיל תלויה בבית יצא שבת ששמחתו תלויה בבית שמים כלומר דמוקדי וקאי מששת ימי בראשית: (לז) ופורים שחל להיות בערב שבת עבידנן סעודת פורים מבניו יום ובלילה צדיקי לקדישי וצדיקי נמי למטעם מידי בתר קדוש דאי לאו הכי לא נפיק ידי קדוש כדפרישי ז"ל דאין קדוש אלא א"כ ספר ויש עושין סעודתו במקדש והכל הולך אחר המנהג: (לח) וחייב אדם לבסומי בפורים לא שישתכר ששתכרות אסור גמור ואין לך עבירה גדולה מזו שגורם לגיטוי עריות ושמיכות דמים ומהו ובידות ולתת או שישתה יותר מלמורו מעט כדי שיכבה לשמחה ולשם אביונים ויתום אותם ויבדל על לבם ואת היא השמחה השלימה: (לט) ואע"פ שאסור בהספד נולד לומר שמי שיהיה לו אבל ג' ימים או יותר קודם פורים שנתנו אכילתו משום דריש לא קבילו עלייהו אבל האונן פורים שנתנו אכילתו משום דריש לא דחינו דאכילתו ודחי עשה דרבנן דאורייתא לשמח בפורים ודברי קבלה ניהו שהם דכתיב תורה: (מ) ויצ"ע אם נושאין נשים בפורים לפי שאין מעבידין שמה בשמחה או נאמר שלא אמרו אין מערבין אלא בימים טובים וכתבי בהו ושמתו בחגן מן התורה אבל אלו דברי קבלה הם או דלמא תפסו עשו חזק לזכיריה בשל תורה ויצ"ע: (מא) ומה שנתנו במרובותיה וברפתם שלוקחים העניים חלוקי אבנים וכותבין עליהם המן ומקישין זו על זו על מה דכתיב ושמע ירכב וכתבי כי מחה אמותה את זכר עמלק: (מב) ומה שנתנו לעשות דמרות גדולות בליל פורים וקופצין עליהן והוא משחרתא דפוריא דאימא כפנתורין פרק ארבע מיתות על נותן מדועז למולך אמר רב יהודה אינו חייב עד שיעבידו דרך העברה הכי דמי אבני אמר רבי רבא אמר כי משחרתא דפוריא אימא באמצע וקופצין מהאי גיסא להאי גיסא. שחר לשון קפיצה. ומנהג בבבל בעניים שעושין צורת המן ותולין אותה ונכמי הפורים עושין מדורה ומשליכין אותה צורה ויש עושין סביבין ומזמירין ויש להם סבעת תלויה שנתלי בה וקופצין מצד האש לצד האש ואתה סבעת נקראת משחרתא כלומר בית הקפיצה:

דין סעודת פורים

נהגו לאכול בליל פורים אחר התענית ודעונים זכר לזוהרם שהיו אכלים בבית המלך דכתיב ויתן להם מן הזרעונים בני דניאל וכתב הר"י אשר ז"ל יש שנתנו שלא לאכול בשר בלילה הראו כדי שלא ישעו ויחשבו שהיא סעודת פורים ואחר אכילתו מברכין ברכת המון ומזכירין על הניסים כמו שכתבנו ולמחר אכילים סעודת פורים יש נתנו לאכול הסעודה בשחר ויש נתנו לאכלה בערב וסעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא דיו חובתו. י"מ בלילה כעין לילה בשארן אבוקה כנגוד דרך שמחה וי"ט. וכתב הר"י מקורבל שאם התחיל לאכול ביום שאין צריך להפסיק כדי שיאמר על הניסים ליום אלא גומר ואוכל ויאמר על הניסים אע"פ שחשכה: (ל) ונשאל לדיבנו האיי גאון ז"ל מי שנשבע להתענות

דין סעודת פורים

נהגו לאכול בליל פורים אחר התענית ודעונים זכר לזוהרם שהיו אכלים בבית המלך דכתיב ויתן להם מן הזרעונים בני דניאל וכתב הר"י אשר ז"ל יש שנתנו שלא לאכול בשר בלילה הראו כדי שלא ישעו ויחשבו שהיא סעודת פורים ואחר אכילתו מברכין ברכת המון ומזכירין על הניסים כמו שכתבנו ולמחר אכילים סעודת פורים יש נתנו לאכול הסעודה בשחר ויש נתנו לאכלה בערב וסעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא דיו חובתו. י"מ בלילה כעין לילה בשארן אבוקה כנגוד דרך שמחה וי"ט. וכתב הר"י מקורבל שאם התחיל לאכול ביום שאין צריך להפסיק כדי שיאמר על הניסים ליום אלא גומר ואוכל ויאמר על הניסים אע"פ שחשכה: (ל) ונשאל לדיבנו האיי גאון ז"ל מי שנשבע להתענות

דין סעודת פורים

נהגו לאכול בליל פורים אחר התענית ודעונים זכר לזוהרם שהיו אכלים בבית המלך דכתיב ויתן להם מן הזרעונים בני דניאל וכתב הר"י אשר ז"ל יש שנתנו שלא לאכול בשר בלילה הראו כדי שלא ישעו ויחשבו שהיא סעודת פורים ואחר אכילתו מברכין ברכת המון ומזכירין על הניסים כמו שכתבנו ולמחר אכילים סעודת פורים יש נתנו לאכול הסעודה בשחר ויש נתנו לאכלה בערב וסעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא דיו חובתו. י"מ בלילה כעין לילה בשארן אבוקה כנגוד דרך שמחה וי"ט. וכתב הר"י מקורבל שאם התחיל לאכול ביום שאין צריך להפסיק כדי שיאמר על הניסים ליום אלא גומר ואוכל ויאמר על הניסים אע"פ שחשכה: (ל) ונשאל לדיבנו האיי גאון ז"ל מי שנשבע להתענות

בפורים מהו והשיב כן אנו רואים שאין כח במעות פורים לזכות שם שמים ואפשר לו לעשות סעודת פורים בלילה ויצא דיו חובתו ע"כ. וסעודת פורים שחלה להיות בשבת מאחרין אותה ואין מקדימין אותה והטעם שאין עושין אותה בשבת משום דלא מצו לקדמי ולעשות מנות איש לרעהו. ובירושלמי נתון טעם דכתיב לעשות אותם ימי משחה ושמחה. מי שמתחיל תלויה בבית יצא שבת ששמחתו תלויה בבית שמים כלומר דמוקדי וקאי מששת ימי בראשית: (לז) ופורים שחל להיות בערב שבת עבידנן סעודת פורים מבניו יום ובלילה צדיקי לקדישי וצדיקי נמי למטעם מידי בתר קדוש דאי לאו הכי לא נפיק ידי קדוש כדפרישי ז"ל דאין קדוש אלא א"כ ספר ויש עושין סעודתו במקדש והכל הולך אחר המנהג: (לח) וחייב אדם לבסומי בפורים לא שישתכר ששתכרות אסור גמור ואין לך עבירה גדולה מזו שגורם לגיטוי עריות ושמיכות דמים ומהו ובידות ולתת או שישתה יותר מלמורו מעט כדי שיכבה לשמחה ולשם אביונים ויתום אותם ויבדל על לבם ואת היא השמחה השלימה: (לט) ואע"פ שאסור בהספד נולד לומר שמי שיהיה לו אבל ג' ימים או יותר קודם פורים שנתנו אכילתו משום דריש לא קבילו עלייהו אבל האונן פורים שנתנו אכילתו משום דריש לא דחינו דאכילתו ודחי עשה דרבנן דאורייתא לשמח בפורים ודברי קבלה ניהו שהם דכתיב תורה: (מ) ויצ"ע אם נושאין נשים בפורים לפי שאין מעבידין שמה בשמחה או נאמר שלא אמרו אין מערבין אלא בימים טובים וכתבי בהו ושמתו בחגן מן התורה אבל אלו דברי קבלה הם או דלמא תפסו עשו חזק לזכיריה בשל תורה ויצ"ע: (מא) ומה שנתנו במרובותיה וברפתם שלוקחים העניים חלוקי אבנים וכותבין עליהם המן ומקישין זו על זו על מה דכתיב ושמע ירכב וכתבי כי מחה אמותה את זכר עמלק: (מב) ומה שנתנו לעשות דמרות גדולות בליל פורים וקופצין עליהן והוא משחרתא דפוריא דאימא כפנתורין פרק ארבע מיתות על נותן מדועז למולך אמר רב יהודה אינו חייב עד שיעבידו דרך העברה הכי דמי אבני אמר רבי רבא אמר כי משחרתא דפוריא אימא באמצע וקופצין מהאי גיסא להאי גיסא. שחר לשון קפיצה. ומנהג בבבל בעניים שעושין צורת המן ותולין אותה ונכמי הפורים עושין מדורה ומשליכין אותה צורה ויש עושין סביבין ומזמירין ויש להם סבעת תלויה שנתלי בה וקופצין מצד האש לצד האש ואתה סבעת נקראת משחרתא כלומר בית הקפיצה:

דין סעודת פורים

נהגו לאכול בליל פורים אחר התענית ודעונים זכר לזוהרם שהיו אכלים בבית המלך דכתיב ויתן להם מן הזרעונים בני דניאל וכתב הר"י אשר ז"ל יש שנתנו שלא לאכול בשר בלילה הראו כדי שלא ישעו ויחשבו שהיא סעודת פורים ואחר אכילתו מברכין ברכת המון ומזכירין על הניסים כמו שכתבנו ולמחר אכילים סעודת פורים יש נתנו לאכול הסעודה בשחר ויש נתנו לאכלה בערב וסעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא דיו חובתו. י"מ בלילה כעין לילה בשארן אבוקה כנגוד דרך שמחה וי"ט. וכתב הר"י מקורבל שאם התחיל לאכול ביום שאין צריך להפסיק כדי שיאמר על הניסים ליום אלא גומר ואוכל ויאמר על הניסים אע"פ שחשכה: (ל) ונשאל לדיבנו האיי גאון ז"ל מי שנשבע להתענות

דין סעודת פורים

נהגו לאכול בליל פורים אחר התענית ודעונים זכר לזוהרם שהיו אכלים בבית המלך דכתיב ויתן להם מן הזרעונים בני דניאל וכתב הר"י אשר ז"ל יש שנתנו שלא לאכול בשר בלילה הראו כדי שלא ישעו ויחשבו שהיא סעודת פורים ואחר אכילתו מברכין ברכת המון ומזכירין על הניסים כמו שכתבנו ולמחר אכילים סעודת פורים יש נתנו לאכול הסעודה בשחר ויש נתנו לאכלה בערב וסעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא דיו חובתו. י"מ בלילה כעין לילה בשארן אבוקה כנגוד דרך שמחה וי"ט. וכתב הר"י מקורבל שאם התחיל לאכול ביום שאין צריך להפסיק כדי שיאמר על הניסים ליום אלא גומר ואוכל ויאמר על הניסים אע"פ שחשכה: (ל) ונשאל לדיבנו האיי גאון ז"ל מי שנשבע להתענות

דין סעודת פורים

נהגו לאכול בליל פורים אחר התענית ודעונים זכר לזוהרם שהיו אכלים בבית המלך דכתיב ויתן להם מן הזרעונים בני דניאל וכתב הר"י אשר ז"ל יש שנתנו שלא לאכול בשר בלילה הראו כדי שלא ישעו ויחשבו שהיא סעודת פורים ואחר אכילתו מברכין ברכת המון ומזכירין על הניסים כמו שכתבנו ולמחר אכילים סעודת פורים יש נתנו לאכול הסעודה בשחר ויש נתנו לאכלה בערב וסעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא דיו חובתו. י"מ בלילה כעין לילה בשארן אבוקה כנגוד דרך שמחה וי"ט. וכתב הר"י מקורבל שאם התחיל לאכול ביום שאין צריך להפסיק כדי שיאמר על הניסים ליום אלא גומר ואוכל ויאמר על הניסים אע"פ שחשכה: (ל) ונשאל לדיבנו האיי גאון ז"ל מי שנשבע להתענות

שמחה נטע ופקקו הר"ף (ג:) והרא"ש (סי ט) כרעה דלמר מלאכה לא קבילו עליהו וכן כתב הרמב"ם (פ"ג הי"ד) אלא שכתב שאף על פי כן אין ראוי לעשות זו מלאכה אמרו חכמים כל העושה מלאכה ביום פורים אינו רואה סימן צרכה לעולם ונראה שכתב כן מההוא עובדא דרז' דלטייה לההוא גברא ולא זמנה כיתיה:

ב וכתב בשני הלקט (סי טז) אהא דלמריין דלטייה משום דברים המותרים ואחרים נהגו בהם איסור דלפילו במקום שנהגו לא נהגו אלא ביום מקרא מגילה עממה אבל לאסור שלא היה אינו מנהג עכ"ל (א):
א (ב) כתוב בארמון חיים (ה) פורים אות ה) (ב) אף על גב דמלאכה לא קבילו עליהו אחר כך נתקבל צמנה ומנדין כל העושה זו מלאכה כיון שפשוט איסורו בכל ישראל אמנם בנין של שמחה כגון בית חתנות לבנו או אצוריקי של מלכים מותר וכן מלאכת מלואה שראו כגון כתיבה של מלואה ומותר לכתוב פסקי הלכות ופסקי המקראות שאדם שמת בהם דלכתיב (מהל"ט י"ט) פקודי י"י ישרים משמחי לב ואיגרות של שאלת שלום ומזכרת חובותיו וכן כל דבר שאין צריך עיון גדול נראה שמוטר עכ"ל:

ח כתב הרשב"א (שו"ת סי"ג סי' רעו) שאלת אם מותר לישא

גירסא זו דמלמודא לא פריך הכי אלא למאי דמשני מעיקרא דפורים אסור בעשיית מלאכה מדכתיב (אסתר ט יט) יום טוב מלמד שאסור בעשיית מלאכה דדברי קבלה כדברי תורה ודינו כמו צערב פסח דמשמתיין ליה. אבל לשיעורא דרנא דלא לטייה אלא משום דברים המותרים ואחרים נהגו זו איסור אם כן לא קשיא כלל דלשמחיה דאינו חייב שמחה ומאי דלטייה אינו אלא עונש דאינו רואה סימן צרכה דפירשתי וזהו נמי שז מה שהיה קשה להרא"ש לפי גרסתו עיין צבאוריו כנ"ל: מהרי"ט (הלכות פורים סי' יט עמ' תלב) כתב דכתיבה אסורה בפורים ועיין צמ"ט יוסף כתב הימר לקמ"ט כתיבה: וז"ש ואסור בהספד וכו'. עיין לעיל בסמ"ט מרפ"ו וצורה דעה סימן מ"א: ובה שנהגים בפורים ללבוש פלופים וגבר לובש שמלת אשה וכו' כתב הר"י מינץ (סי' י"ח) טעם לדבר ובהגהת שלחן ערוך (פ"ט) מצאו כאן ואינו נכון לע"ד וכבר הארכתי בזה צורה דעה סוף סימן קפ"ג (ספ"ק ה) עיי"ש:

והייב לשלוח מנות (ד) ואף על פי שאינו מתאכל בהן עולין לו ומשלים האבלות אחר כך. ויש אומרים שלא ילך האבל לבית הכנסת אלא יקרא המגילה בביתו. וכן חתן לא ילך לבית הכנסת (ה) אלא יקרא המגילה בביתו. ואדוני אבי הרא"ש ז"ל כתב בדברי הר"מ מרוטנבורג:

אשה בפורים מסתבא שהוא מותר דושמחה צמגן כתיב (דברים טו ז) צמגן ולא באשמן (מ"ק ה:) אבל בפורים מותר ועוד דהוה ליה מד יומא ומשום מד יומא לא משחי אינש נפשיה וכמאן דלמר משום פריה ורביה ובעינייהו אלו הולכים צהן להקל דמדדנאן הו: ואסור בהספד ובתענית בי"ד ובפ"ו לבני כרכים ועיירות שתייהן אסורות בשניהם. כנ"ל נמצא צמגן:

ג והנשים מענות בהם שכולן עונות כאחד ומספחות שמכות כף אף כף אבל לא מקוננות שתהא אחת מדברת וכולן עונות אחריה נקבר המת לא מענות ולא מספחות. משנה בסוף מועד קטן (מ"ג) ואיתא התם [א] אמר רב פפא אין מועד פני מלמד חסס וכל שכן מנוכה ופורים וכתב רבינו בסוף טור י"ד (סי' תל):

ד כתוב בשאלתות שאם מת לו מת בפורים אסור להספידו ולא לנהוג אבלות ואם מת קודם פורים ופגע בו פורים וכו'. ז"ל הרא"ש בסוף מועד קטן (סי' פה) כתב בספר המקצועות והיכל דשמיז ליה שיכנא אסור ליה למספד ולמנהוג אבלות בפורים דרכי משה

תרצו (א) אב"א אבודרהם (ה) פורים עמ' רח) כתב דאף ביום שני נהגו הנשים שלא לעשות מלאכה וכתב הר"ן בר"ש פרק ב' דמגילה (ע"ב) (ה) ד"ה וגו' רמאחר דתלוי במנהג אי מקדימין הקריאה לא איתסר במלאכה דודאי כה"ג לא נהגו. כתב הכל בו (סי' מה ה ע"ד) והאינא קיבלו כל ישראל עליהן איסור עשיית מלאכה בפורים ופשוט המנהג ואין לשנות אמנם בנין של שמחה מותר וכן מלאכת מצוה כגון כתב של מצוה ופסקי הלכות שאדם משמח בעצמו בהן ואיגרות שאלת [שלום] ומזכרת חובותיו וקורין בספר הזכרונות וכן כל דבר שאין צריך עיון שרי עכ"ל וכן כתב בית יוסף בשם ארחות חיים וכן כתב הר"ן בסוף פרק קמא (ג סעי' ב) הבנין של שמחה מותר וכתב בתרומת הדשן סימן קי"ב דמותר לעשות מלאכות גמורות בפורים שהן לצורך פורים מידי דהוה אבנין של שמחה דשרי עכ"ל: (ב) וכן כתב הכל בו (שם): (ג) אב"א הרמב"ם בפרק י"א מהלכות אבל (ה"ג) פסק דאבלות נהגת בפורים וכן הוא במדרכי דמועד קטן (דף ש"ד) (סי' תתקט) עיי"ש וכן בפרק קמא דמגילה במדרכי (סי' תשפ"ה) תשובת ר"ג וכן הוא בהגהות מיימוניות (פ"א) והלכות מגילה (סוף ה) מגילה) וכתב ומיהו ילך לבית הכנסת לשמוע המגילה וכן כתב מהרי"ל (ה) פורים סי' יז עמ' תלא) בשם (מהרא"ש) [מהר"ש] (מנהגי מהר"ש סי' קלה) וכתב ומיהו אם יוכל לאסוף מנין בביתו עדיף טפי עכ"ל ובמנהגים שלנו (ר"א סיידא פורים עמ' קא) פסק חרשי הגהות

תרצו [א] בגמרא (שם ה:) אמר רב פפא כן על משנה אסרת ועמ"ש בסמ"ט קמ"ט:

ספר
זקן אהרן

ובוא שאלות וחשובות להרב המובהק
 כמוהר"ר אליהו הלוי המלסך
 זלה"ה בעל מחבר כל דלוי הנדפס בספר
תומת ישראל והוא חנך ספרים
 היבנה כזכר בהקדמה והיה אחד מגדולי
 האחרונים בזמן מהר"א מזרחי ומהר"י בי
 רב כנראה בתשובתו
 מפס כזוהח החכם המרום כמה"ר
 אהרן גלימדי"ך מיוצאי חלצי המחבר
 זלה"ה

בקושטנדינה

וקתה יוצא לאור בחדש

ירושלים

שנת תרמ"ט אלפים ושבץ מאות ושלשים

101.
 102.
 103.
 104.
 105.
 106.
 107.
 108.
 109.
 110.
 111.
 112.
 113.
 114.
 115.
 116.
 117.
 118.
 119.
 120.
 121.
 122.
 123.
 124.
 125.
 126.
 127.
 128.
 129.
 130.
 131.
 132.
 133.
 134.
 135.
 136.
 137.
 138.
 139.
 140.
 141.
 142.
 143.
 144.
 145.
 146.
 147.
 148.
 149.
 150.
 151.
 152.
 153.
 154.
 155.
 156.
 157.
 158.
 159.
 160.
 161.
 162.
 163.
 164.
 165.
 166.
 167.
 168.
 169.
 170.
 171.
 172.
 173.
 174.
 175.
 176.
 177.
 178.
 179.
 180.
 181.
 182.
 183.
 184.
 185.
 186.
 187.
 188.
 189.
 190.
 191.
 192.
 193.
 194.
 195.
 196.
 197.
 198.
 199.
 200.

201.
 202.
 203.
 204.
 205.
 206.
 207.
 208.
 209.
 210.
 211.
 212.
 213.
 214.
 215.
 216.
 217.
 218.
 219.
 220.
 221.
 222.
 223.
 224.
 225.
 226.
 227.
 228.
 229.
 230.
 231.
 232.
 233.
 234.
 235.
 236.
 237.
 238.
 239.
 240.
 241.
 242.
 243.
 244.
 245.
 246.
 247.
 248.
 249.
 250.

251.
 252.
 253.
 254.
 255.
 256.
 257.
 258.
 259.
 260.
 261.
 262.
 263.
 264.
 265.
 266.
 267.
 268.
 269.
 270.
 271.
 272.
 273.
 274.
 275.
 276.
 277.
 278.
 279.
 280.
 281.
 282.
 283.
 284.
 285.
 286.
 287.
 288.
 289.
 290.
 291.
 292.
 293.
 294.
 295.
 296.
 297.
 298.
 299.
 300.

301.
 302.
 303.
 304.
 305.
 306.
 307.
 308.
 309.
 310.
 311.
 312.
 313.
 314.
 315.
 316.
 317.
 318.
 319.
 320.
 321.
 322.
 323.
 324.
 325.
 326.
 327.
 328.
 329.
 330.
 331.
 332.
 333.
 334.
 335.
 336.
 337.
 338.
 339.
 340.
 341.
 342.
 343.
 344.
 345.
 346.
 347.
 348.
 349.
 350.

351.
 352.
 353.
 354.
 355.
 356.
 357.
 358.
 359.
 360.
 361.
 362.
 363.
 364.
 365.
 366.
 367.
 368.
 369.
 370.
 371.
 372.
 373.
 374.
 375.
 376.
 377.
 378.
 379.
 380.
 381.
 382.
 383.
 384.
 385.
 386.
 387.
 388.
 389.
 390.
 391.
 392.
 393.
 394.
 395.
 396.
 397.
 398.
 399.
 400.

401.
 402.
 403.
 404.
 405.
 406.
 407.
 408.
 409.
 410.
 411.
 412.
 413.
 414.
 415.
 416.
 417.
 418.
 419.
 420.
 421.
 422.
 423.
 424.
 425.
 426.
 427.
 428.
 429.
 430.
 431.
 432.
 433.
 434.
 435.
 436.
 437.
 438.
 439.
 440.
 441.
 442.
 443.
 444.
 445.
 446.
 447.
 448.
 449.
 450.

451.
 452.
 453.
 454.
 455.
 456.
 457.
 458.
 459.
 460.
 461.
 462.
 463.
 464.
 465.
 466.
 467.
 468.
 469.
 470.
 471.
 472.
 473.
 474.
 475.
 476.
 477.
 478.
 479.
 480.
 481.
 482.
 483.
 484.
 485.
 486.
 487.
 488.
 489.
 490.
 491.
 492.
 493.
 494.
 495.
 496.
 497.
 498.
 499.
 500.

501.
 502.
 503.
 504.
 505.
 506.
 507.
 508.
 509.
 510.
 511.
 512.
 513.
 514.
 515.
 516.
 517.
 518.
 519.
 520.
 521.
 522.
 523.
 524.
 525.
 526.
 527.
 528.
 529.
 530.
 531.
 532.
 533.
 534.
 535.
 536.
 537.
 538.
 539.
 540.
 541.
 542.
 543.
 544.
 545.
 546.
 547.
 548.
 549.
 550.

551.
 552.
 553.
 554.
 555.
 556.
 557.
 558.
 559.
 560.
 561.
 562.
 563.
 564.
 565.
 566.
 567.
 568.
 569.
 570.
 571.
 572.
 573.
 574.
 575.
 576.
 577.
 578.
 579.
 580.
 581.
 582.
 583.
 584.
 585.
 586.
 587.
 588.
 589.
 590.
 591.
 592.
 593.
 594.
 595.
 596.
 597.
 598.
 599.
 600.

601.
 602.
 603.
 604.
 605.
 606.
 607.
 608.
 609.
 610.
 611.
 612.
 613.
 614.
 615.
 616.
 617.
 618.
 619.
 620.
 621.
 622.
 623.
 624.
 625.
 626.
 627.
 628.
 629.
 630.
 631.
 632.
 633.
 634.
 635.
 636.
 637.
 638.
 639.
 640.
 641.
 642.
 643.
 644.
 645.
 646.
 647.
 648.
 649.
 650.

651.
 652.
 653.
 654.
 655.
 656.
 657.
 658.
 659.
 660.
 661.
 662.
 663.
 664.
 665.
 666.
 667.
 668.
 669.
 670.
 671.
 672.
 673.
 674.
 675.
 676.
 677.
 678.
 679.
 680.
 681.
 682.
 683.
 684.
 685.
 686.
 687.
 688.
 689.
 690.
 691.
 692.
 693.
 694.
 695.
 696.
 697.
 698.
 699.
 700.

701.
 702.
 703.
 704.
 705.
 706.
 707.
 708.
 709.
 710.
 711.
 712.
 713.
 714.
 715.
 716.
 717.
 718.
 719.
 720.
 721.
 722.
 723.
 724.
 725.
 726.
 727.
 728.
 729.
 730.
 731.
 732.
 733.
 734.
 735.
 736.
 737.
 738.
 739.
 740.
 741.
 742.
 743.
 744.
 745.
 746.
 747.
 748.
 749.
 750.

751.
 752.
 753.
 754.
 755.
 756.
 757.
 758.
 759.
 760.
 761.
 762.
 763.
 764.
 765.
 766.
 767.
 768.
 769.
 770.
 771.
 772.
 773.
 774.
 775.
 776.
 777.
 778.
 779.
 780.
 781.
 782.
 783.
 784.
 785.
 786.
 787.
 788.
 789.
 790.
 791.
 792.
 793.
 794.
 795.
 796.
 797.
 798.
 799.
 800.

801.
 802.
 803.
 804.
 805.
 806.
 807.
 808.
 809.
 810.
 811.
 812.
 813.
 814.
 815.
 816.
 817.
 818.
 819.
 820.
 821.
 822.
 823.
 824.
 825.
 826.
 827.
 828.
 829.
 830.
 831.
 832.
 833.
 834.
 835.
 836.
 837.
 838.
 839.
 840.
 841.
 842.
 843.
 844.
 845.
 846.
 847.
 848.
 849.
 850.

שמעו הלא לראר מלי לא וכן השיב רש"י בתשובה מי מתן כח לימי מגלת חס הר נדחות הנלות וכו' מ"מ דוקא הנדחות שבעה הכל חבילות שושים ויג' חדשים להניח ולחזק נראה שלבגי פורים היו בטל שהרי חבג חייב בכל מנות החמורות בתורה וכן נראה מדמיון במסכת שמחה על כל המיתים הסוד לנגח לבית השמחה עד שנסים יום ועל חביו ועג אמו כל יב' חדש חלל חס כן היתה למס מזה ע"כ משמע שכל נסם מזה שרי והכ"ל שסעודת פורים שמחת מזה פרי וכן פסק הראב"ד ז"ל בני חביו וחמו ולא שמחת מזה עכ"ל כשאר מתיים וכן נראה דעת רוב הבאונים והעפ"י שכתב שלשוחן שמתר ניכנס דוקא תמיד יתום ויחומה שאי חלכה שלא יהיה עם שהנשוחן חבל משיל בני ונתן לא ונראה דהיכא שהשמחה נבחרת כל עתה דלמור הייני שמחה שאינה חזונה לו וחביו מנייה עליה חבל שמחת פורים וי"ס מנייה עליו ונראה מדבריו שהפני למכזה כריך ל' וזה החיס שעברו עליו כמה ל' פסיחא דשרי ועוד שהרי פסקו כל הפוסקים שחייב כהשולח מנות מעטם חבל חייב וכו' ומה גם עתה לענין שמחה ושמחה וניכח למידק מדקחמר בגמרא שמחה מלמד שאסור בהפסד דדוקא קחמי אשום התם לבני חבילות שבעה קחמרי חבל לחבילות ל' לח' וז"ל הוי חייב בקריית המגלה ומשלוח ומחנן ולא כהשוחן היינו בנינו לבנינו ובנינו חבל כסעודת מריעות לא חל יתיה דהא דמשהל לחתוח חפ"י ונחכה כל היום מי ידמר לו מה עשה וכו' יתורת ומשהל לח אשכריכל ליה למחן דרריש לאבסומי ועוד כיון דכל שמחה של שמחה שריח ח"כ ה"ה הכא דכיון שמתר ניכנס כשמחה של מזה כ"ס היכא שחייב גם הוא בהיותה שמחה כמו שקדקו בתוספות לענין מי שמחה אשתו שמתר פורים ושמחת הרגל מותר לשמוח בהם גם כ"י שזכר לפעולתו שהוא שמחה אחרים וכהויה דתענית פירקא דחסידי ר' ברוקא חזויה הוי שכיח כשוקה הוי שכיח חליוהו ז"ל בנייה ח"ל חייב בהוי שוקא בר עגלה דיתיה עד הכך מדחמי בני עינייה דחיי ומפרש דהוי דחיי עניני ועוד מהויה דמגלה פ"ק וז"ל חזי רב"ה נאמלתן של רשעים וכו' ח"ר חלעג"ה הוי חביו שז חבל ההרים משיב דיקא בני דכתיב ישיב ולא כתיב ישוב משמע דלשמה ההרים אינה כל כך מזה לו ועוד שזחה הוי פירכסו ומתרחקו ורש"י שהעשה מלאכה כפורים במקום שנהגו שלא לעשות שמחין אותו לדעת השאלות מהוה דהוי זרע כחננה זמטייה רבולה זמח כתימה וח"ר רב כהנל ולשמחה מר שמיטו ש"מ בר שמחה הוי היינו מלאכת עבודה שהיא טרח חבל עבודת שמחה לנגן וכן לכשל ולאפוח לצורך פורים שרי חבל דבר שהוי מל"כה של שמחה כפורים מותר רש"י במקום שנהגו איסור שהרי אמרו במגלה במקלח שנטע נטיעה כפורים וזו נעית חמתא באחריה דר' רבוב איסור ור' נטיעה של מזה נטע כדחתן עברו הלו ולא נטעו ממעטין כמשל ומחן כננין וכנטיעה באירוסין וכנטיעה חביו ענה כגון כנין של שמחה נטיעה נטיעה של שמחה ופרש"י חלמה חייב נטיעה של שמחה וכן פסקו כל הפוסקים שבנין של שמחה ונטיעה של שמחה מותרים כפורים חבל לבני כדון דידן מלאכה כולה שהיא לחמה' מותרת וכו' שהיא לשמחה של שובה ומותרת לו דמנה קט ענין זהו הנראה לי חלילה עלי

ואפי' חל' שהקריאה לחבל כסעודתו הוי משלוח מנות חייב מוכתיב בעד' ושלחו מנות לחין נכון לו דיול כתר סעודה חס כן חבירו שכל לחכול עמו לא יצא ידי משלוח מנות ודוקא נומר שבהויה הכלה שהיה מקבל בעל הבית דמתכרר עמו כדלמדין בחון פ"ר חלו טרעות ר' אלעזר כי הו' מוחמי ליה לא הו' חזיל אמר לא שיקה לי לחמה דכתיב וגו' ומנות יתיה ר' זירא כי הו' משדרי ליה לא הו' מקבל כי הו' מוחמי ליה הו' חזיל דהו' חמר חתוקריה הו' דקל מתקרי בני והכא נמי לא שיקה דעתיך משום ומשלוח מנות כעין לא משלוח כבוד והיותר קשה חלני חיק לא נחשורר כוה שום פוסק לכתוב רש"י פ"י כ"ך כיון שהו' מחמה שהפוסקים החמורים רוכס הישיטוהו והרא"ש והר"ף הביאו המעשה סתמא ולא עירשו ונראה שדעתם שהיו מחלישים במנהג ישראל היום חלל שלא פירשו וכריך עיון זהו הנראה לי חלילה עלי

רבינו מה ששאלתם

מענין חתן בחור שנעת ימי חופתו שהוא חבב לו ואסור במלאכה חס דינו כחלל חפ"י אחרים חניס עשוי לו מנזכחו כדמניח ברב"ל חבל כל שנעת ימים אסור במלאכה וכו' וכס שז"ח חסור כעשיית מלאכה כך אחרים אסורים לעשות לו ומפני זה לאר שרש"י לעשות מלאכה ולחם החתן כמנהג

התשובה חפ"י ד' דמדין פ"ק דמ"ק תנייה וימים הראות בו כשר חיי יתמא יש יום שחמה רוחה בו ויש יום שאי חמה רוחה בו מכלן אמרו חתן שנוגד לו נכע נותנין לו שנעת ימי המשה לו ולבניו ולנכסותו וכן ברב"ל נותנין לו שנעת ימי הרגל ונראה דשנעת ימי המשה הו' ליה כרב"ל והרגל אסור לו לעשות אל כזו חפ"י ע"י אחרים יכן ככתב רש"י פ"ק דתכות גבי הרי שהיה שבוט ענין ויני מוזב ומז חביו של חתן או חמה של כלה מכנסין לח המת לחרר וחת החתן והכלה לחמה וכו' ועל כעילת מזה ופירש וכו' שנעת ימי משחה וח"כ כוהב שנעת ימי חבלות ופרש"י ויקברו חת סמת איז דכיון דחל עליו חתונה הוי לבניה כרב"ל ולא חתמן חבילות וחילול וכו' שנעת ימי המשה וכו' הרי שקורח אותו רגל ועוד חבילות דואיז דרב"ל חס חל ב' חבילות וחייטוהג' חל דגרי' שכניענא כרב"ל כדחמת וכל חותן ימים הו' יסן בין החכמים וישתו בין הנכסים מכייב ליה לר' יוחנן דלמור ר' יוחנן חפ"י שחמרו חין חבלות חבל דברים שכניענא כוהב מ"מ וענין היסור מלאכה לא החמירו כל כך וחפ"י דל' איסור מלאכה ד' רב"ל מדחקיו חב אחריו ליה דכתיב והפכתי חכמים לחבל וכו' חפ"י ד' דכתיבות ממני להו דהרי דתניא משה תקן להם לישראל שנעת ימי המשה ושנעת ימי חבילות היינו קביעות הימים להכל ולשמחה חבל חפ"י חליון ל' ואלעג' ד' דקרו ליה רב"ל לא חמי רב"ל אמר חתן מכמה חפ"י הו' דהתם מקרה יליף דכתיב ביום חזונוהו ובוים שמחת לבו ועוד דהתם חייב ל' לחכול משלו שהרי אחרים מחכילים ומניין אותו כמו שחמר בירושלמי חבל שאין לו מה יחבל כדלמור זכניו אינו עושה מלאכה ובשלישי עשה מלאכה כניענא חבל אמרו חכמים תבא מלחה על שכנינו של זה שהנדיכוהו לחכול אכלו חבל חתן כ"ך לחכול יומר ממה שהו' רב"ל ולהכיל ג"כ אחרים משלו ומזה לבשות לו מלאכתו כדי שישמח ושמת את אשתו שהרי שקדו חכמי' על תקנת בני ישראל כדי שיהא טורח כסעודה שלמה ימים ודבניצוי כונסה ולא כחסרה על חלה חלל לשמחה וכן פ"י הר"ן גבי חיי נעית איחא נדחור שבעה לנרכה ושלש לשמחה משום דכרכה בזה על שמחת לבו של חתן הילכך כחור שלא נשא עדיין דחית ליה שמחה טפי מנרכי' לעולם שנעת חבל שמחה דהיינו בטול מלאכה דהו' משום תקנתא דידה וכו' הרי שמחה קורח בטול מלאכה עקרא' וכן אמרו בפרקי רבי אליעזר החתן דומה למלך מה המלך הכל מהלסין אותו ח"ף החתן כן הכל מקלסין אותו מה המלך לבוש בגדי כבוד ח"ף החתן לבוש בגדי כבוד מה המלך שמחה ומשחה לפניו ח"ף החתן שמחה ומשחה לפניו כל שנעת ימי המשה חס המלך אינו יוצא לשר

לבו ח"ף החתן אינו יוצא לשר חס החמה ח"ף החתן וכו' שרומה כל עניניו למלך וזהו ח"ף אינו עובר ח"ף החתן כמו שכתבו הכלל העולה ולכן חפ"י שחטו וכיורו משום שמחה שלא ישיבם ונראה שחמרה וארבה חס חמה בשמחתו ולכן שמחה ומש לבו זהו הנראה לע

ר"י שאלת

ורצה לברשה ולנה הכת ומינה חת שמעון שליח לו וח"כ לא יכול שמעון ללכ לוי ממקום האשה למקום פניו ימים יתמנה שליח הוכח בפני כ"ד לוי הנ"ו וג' לוי זה וכו' הכתיבו ללו הידוע בני שניו כלל וכו' השלחות ושלחו ללוי זה ב' כפניך חמר לא ראינו לו כך אמרו לוי רחוק הנו לו זה הבט הוא חמר הכ החתומים בבט לבית חתן שם בפני כ"ד העדים שגב שחתמם חתם כמצותו ועל דברים אלו נתנו הבו אור בחקן גט זה חמר קצת לחזור לשלחו ללוי השלוח הראשון שמעון זה כדלמור חש עבון מי

התשובה

כדי ראו לעבור ככה מכמ חייטו ללכ"ד טועים הכל שער שלחות והרשות וחתמתו ולא הרבישו בו מודעות וזה טעות ביום משלוחים וחין בטולו שכתב הרמב"ם פ"י שח"ס הבט אחר כתיבה הרי ב"ר שמתורת גט מי כנ וח"כ הסטר מוויף מחונו מההילא חזויתא דחמר טועים וכבר הלך רי להם לשון הדיוט והסכיניו חזו דדינים הכירו חתומי כל הבטין כלם שכותבים ואם מפני שידע השלוח שזה לא חמר כלום בכלו כריך לומר בפ"י ובפ"י מצויים לקיימו במקום ואלעפ"י שיוכל האדם לוי לא מפני זה יכול לעשו דמתיבא מלחא עבדנא תקוה לישראל על זאת ולא לבטל תקנת חכמים וז' יצילנו משביחות כלום

ואעפ"י שכתב שלנשואין שמתו ליכנס דוקא משיא יתום ויתומה שרי ששיא
 שלא יהיה שם הנשואין אבל משיא בנו ובתו לא ונראה דהכא שחשמה
 נגמרת בלעדיו דאסור, היינו שמחה שאינה חובה לו ואינו מצוה עליה אבל
 שמחת פורים וישי מצוה עליו, ונראה מדבריו שאפי' למצוה צריך לו והו
 האיש שעבדו עליו כמה ל פשיטא דשרי, ועוד שחיי פסקו כל הפוסקים
 שחייב במשלוח מנות משעם אבל חייב וכו' ומה גם ענה לענין משחה שמה.
 ולכאן למדקאמרי בגמרא שמחה מלמד שאסור בהספד דדוקא קתני, משום
 דהתם לגבי אבילות שבעה קאמר אבל לאבילות שלשים לא.

ואיך נהי דחייב בקריאת המגלה משלוח ומתנות ולאבסומי היינו בינו
 לבינו ובביתו אבל בסעודה מריעות לא. הא לימא דהא דמשה לשתות אפי'
 ישתכר כל היום מי יאמר לו מה תעשה ואיך יחורא דמשה לא אצריכא
 ליה למאן דדריש לאבסומי, ועוד כיון דכל שמחה של מצוה שריא איך היה
 דמא דכיון שמחת ליכנס בשמחה של מצוה כ"ש היכא שחייב גם הוא
 באותה שמחה, וכמו שדקדקו בתוספות לענין מי שמחה אשתו שמותר
 לעשות נשואין תוך זמן ומצוה קא עבדי בשמחתו, אם כן שמחת פורים
 ושמחת הרגל מותר לשמח בהם, גם כי יש שכר לפעולתו שהוא משמח
 אחרים, כהניא דתעניות פירקא דחמי"ד ברוקא חזינא הוה שכיח בשוקא
 הוה שכיח אליהו ז"ל גביה, איך איכא כהני שוקא בר עלמא דאחי עד תוך
 מדאחי בני עלמא דאחי ומפרי דהווי בדחיי עציבי, ועוד מההיא דמגילה
 פ"ק ומי חיי קביה במפלתו של רשעים וכו' איך אלעזר הוא אינו שש אבל
 אחרים משיש ויקא נמי דכתיב ולא ישיש ולא כתיב ישיש משמע דלשמח
 אחרים אינה כל כך מצוה לו, ועוד שזאת היא פרנסתו ומלאכתו, ואעפ"י
 שהעושה מלאכה בפורים במקום שהנוג שלא לעשות שמחתו אותו ולידע
 השאלות מההוא דהוה רוע כיתנא ולטייה רב ולא צמח כיתניה ואיך רב
 כהנא ולשמחתיה מר שמותי ש"מ בר שמתא הוא היינו מלאכה עבודה
 שהיא טורח אבל עבודת שמחה לנוג וכו' לבשל ולאפות לצורך פורים שרי
 עכ"ל והוכח בקיצור בשו"ת חיים שאל ח"א סי' כ"א.

הנה מבואר מדבריו דמותר רק אחר שלשים, אך בעקרי הדין אוי"ח סי' ל"ז
 אות כ"ג ופתי"ש סי' תרצ"ז ופתי"ח סקפ"ה העתיקו דכריי שגם אחר שבעה
 לשאר קרובים מותר, ונראה הם כשיטת הפ"ח והג"ם ונוכ"י סי' ק'
 דאבילות לשאר קרובים דומה למשיא יתום ויתומה דהתיירו לשמות אחר
 שבעה והו"ד בזה. 6

ו. אבל מצוה לשמות ולשתות יין בפורים ח', ומוכן בל' ליצנות
 והוללות פ'. אך בפורים משולש במצוה שבת בחו"ל אין להחריג פ"י.
 ז. אבל שרניגולים בכל פורים להראסק בתוך ככל זמר ושיר,
 מותר גם בתוך שלשים להראסק ולשיר בתל"ז.

ח. אבל תוך ז' על שאר קרובים ואחר שלשים ותוך יב"ח על אב
 ואם, מותר לו לנגן בכל שיר בפורים לשמח אחרים דהיי' שמחה
 מצוה א', ודוקא כשהוא רק לשמחה של מצוה ולא להוללות.

זו. שרי"ת זקן אהרן הנוכר לקמן באת י"א דשמחה פורים נהגת גם באביל
 ומצוה רמ"א על אדם לשמח בפורים עיי"ש, ולא דמי למשי"כ המג"א סי'
 תרצ"ז סק"א שלא ישלח דברים העשויים לשמחה, ויכול לקיים המצוה
 לשלוח דברים שאינם של שמחה משאיך בזה, אכן תוך שבעה יש לענין אי
 מותר כיון שאבילות בצנעה נהגת וע"ע. ומי שנתנה תמיד לשמות בפורים
 יוכל לתקל בזה.

ט. דהו אסור לכל אדם וכמו שנתבאר בסעי' גבריאל פורים פרק ע"ד סיג
 בשם המאירי ונמוקי יוסף עיי"ש וכ"ש לאב"ל.

ט"ז. שכבר עבר שושן פורים.

י. ימוקי אוי"ח סי' תרצ"ז סק"ג, דאין אבילות נהגת בפורים ואם ימנעו
 תכלי זמרים יהי' כאבילות בפרהסיא בפורים שהוא מדברי קבלה כד"ת,
 ואבילות תוך יב"ח לכו"ע רק מדרבנן, לכן מותר לשמוע כל זמר עיי"ש.

יא. שרי"ת זקן אהרן סי' רי"ג, דאבילות שלשים רי"ב חדשים לאביו ולאמו
 לגבי פורים בטל שחיי אבל חייב בכל מצות האמורות בתורה, וכן נראה
 מדתניא במסכת שמחה על כל הממין אסור לילך לבית השמחה עד שלשים
 יום ועל אביו ועל אמו כל י"ב חדש אלא אם כן יהיה להם מצוה ע"כ משמע
 שכל לשם מצוה שרי, והכא שסעודות פורים שמחת מצוה שרי, וכן פסק
 הראב"ד ז"ל גבי אביו ואמו ולשמחת מצוה עכ"ל וכן נראה דעת רוב הגאונים,
7

יד. אונג ביום פורים מותר בבשר ובין כהן וי"א שאסור בבשר

חננאל והביא שם החולקים עליו. ודעת הרמב"ם פי"א מהל' אבל דיג ודעימיה דתנוכה ופורים אסורים בהספד ותענית ואבילות נוהג בקון כדאמרין בפ"ק דמגילה דף ה' ע"ב, ולדעת השאליות חלק פורים מחנוכה. ודעת מהר"ם מרוטנבורג דפורים דיניה כמו שבת ולא כרגלים ר"ל שעולה לו ל' ימי אבילות אבל אינו מבטל דברים שבצניעה נוהג בו והוא דבריו ברא"ש הנ"ל. ונחלקו הפוסקים כמאן קי"ל, דעת הרשב"ל והבי"ח נראה שפסקו להחמיר כהרמב"ם וסייעתו, אבל הרמ"א פסק כמהר"ם דיש לו דין שבת שכתב וז"ל וי"א שאין אבילות נוהג בפורים לא ביי"ג ולא בט"ו וכן נוהגין ואפילו אבילות יום ראשון נדחה מפני פורים אבל דבר שבצניעה נוהג, ואע"פ שאין אבילות נוהג בפורים עולה למנין ו' ימי אבילות כמו שבת, והמ"א בסק"ז כתב שאף שרבו הפוסקים לאסור מי"ג נדחג עלמא כהרמ"א והלכה כדברי המיקל באבל.

ומבואר ביו"ד סי' שצ"א סי"ב דאבל על כל המתים נכנס לבית המשתה לאחר שלשים יום ועל אביו ואמו לאחר י"ב חדש, וכתב הרמ"א שם דבחבורת מצוה כגון משיא יתום ויתומה לשיש ואם לא יאכל שם יתבטל המעשה מותר לאחר ל' יום, אבל תוך ל' אסור לכל סעודה מצוה שבעודת וסעודת מצוה דלית בה שמחה מותר ליכנס בה עיי"ש, מבואר דבסעודת שמחה אפילו של מצוה אסור ליכנס ובסעודה שאינה של מצוה במחלוקת שניה וא"כ סעודת פורים שהוא סעודה של שמחה אף דהוי של מצוה מי"ג אין לילך להשתתף בה ברכים, וגדולה מזו שהרי אפילו לשלוח מנות אסור לשלוח לו בתוך י"ב חודש, אכן בביתו ודאי מחויב בסעודת פורים ובכל מצוות היום.

ל
(כה) שיע ס"ז, וראה במקרא קודש עמוד קס"ז שנתפס באשה שדיא אוננת, אם יש לה היתר לאכול בשר ולשתות יין ביום פורים, כיון שייא שחובת האשה הוא רק מדרבנן.

יא. אם אחד לא ידע שתבדו אבל ושלח לו מצות, מותר לחזור ולשלוח לו כ"ב.

יב. אסור לאכל לראות כל מיני שמחה כ"ג.

← יג. אבל על אביו ואמו תוך יב"ח, ותוך שלשים על שאר קרובים, אסור ללכת לסעודת מצוה בפורים כ"ד.

סק"ז וז"ל ומהרי"ב כתב דאין שולחין לאבל בפורים אבל איהו חייב לשלוח ככל המצוות האמורות בתורה עכ"ל, ונראה הכוונה הגם שעפ"י דין יוצא בשני מנות לאיש אחד מי"ג כיון דמבואר דכל המרבה לשלוח הרי זה משובת, נוהג גם החלק הריבוי של המצוה באבל, וזה גם כוונת הדי"מ דאבל חייב בכל המצוות שבתורה ודו"ק.

(כ) שו"ת מגידות סי' נ"ח וכן איש חי פ' תצוה אות י"ח.

כא) מג"א סק"א ומחזור מעגלי צדק.

כב) כן נראה כיון שעיקר הטעם שאין לשלוח מנות מדין שאלת שלום ולענין שאלת שלום קיי"ל בשו"ע סי' שפ"ה סי"א דאם לא ידעו שהוא אבל ושאלו בשלומו משיב להם עיי"ש, וה"ה בזה.

כג) מג"א סי' תרצ"ז סק"ז, סידור יעבי"ץ וקשו"ע סי' קמ"א סי"ב.

← ד
(כד) הנה בשו"ע סי' תרצ"ז סי"ד מבואר שאין אבילות פרסמ"א נוהג בפורים, אך בשו"ע שם מיירי בעיקר לענין אבילות יום ראשון ושבת ימי אבילות אבל לא מה שנוגע בכל השנה, ומיהו מציינו ג' שיטות באבילות לענין פורים, דעת השאליות הובא בטור או"ח סי' תרצ"ז שפורים יש לו דין ידע גמור בין להקל בין להחמיר כלומר שאם מת בפורים אסור להספיד ולנהוג בו שום אבילות ואם מת קודם פורים מבטל ממנו גזירת ו', והרא"ש במסכת מוע"ק פ"ג אות פ"ה הביא כן בשם ספר המקצועות ורבינו

כשאוכל בסוכה בח' אדרבא יש לו לאכול בסוכה כשמשלים כליל י"ט האחרון של חג כי אם לא יאכל אז בסוכה לא יהיה בזה תשלומין כי איך ישלים וכקושית הגמרא. נמצא דעיקר כוונת חירוף הגמרא היא דכן יכול לאכול בסוכה מכיון שאינו עובר בכל חסוף וממלא שפיר יכול להשלים ומה שחסר באכילת ליל א' בסוכה. גם מדרויק מאד מה שרש"י מביא רק בתירוף הגמרא על הא דקסבר ר"א יש לה תשלומין כמו שיש תשלומין לקרבנות יום ראשון אף ביר"ט

האחרון והיה גם בקושית הגמרא היה סוכר ר"א שיש לה תשלומין בסוכה, אבל לפי"ד דין התשלומין בסוכה היה שונה מזה של קרבנות קודם שחזר ר"א, אבל לפי התירוף ואחר שחזר ר"א יש להם לסוכה ולקרבנות אותו הדין של תשלומין, ולכן כמו שאינו עובר על כל חסוף בהקירוב כיום ב' או ח' כן אינו עובר על כל חסוף באכלו בסוכה באחרון של חג, משא"כ קודם שחזר, בקרבנות אינו עובר אבל בסוכה שפיר היה עובר באכילתו בסוכה באחרון של חג, ודוק.

סימן כ"ח

אכילת בשר בסעודת פורים, שבת ויו"ט

7 ←

רמב"ם הלכות מגילה פ"ב הט"ו: כיצד חובב סעודה זו שיאכל בשר ויחנק סעודה נאה כפי אשר תמצא ידו ושוטה יין עד שישתכר וירד בשכרותו. במגיד משנה: שם מייחבב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ברוך מרדכי לאורו המן, ובשאר מקומות אמרו אין שמחה אלא בבשר ועל מקור זה ידובר להלן. בשרו ובשולחן הערוך או"ח, לא נזכר דבר על אכילת בשר בסעודת פורים.

דפורים, ואין מרקקין, לומר דיים בפחות והמותו יפול לכיס של צדקה. והמותו, שלא יספיקו לאכול בפורים ימכרו ויפול לכיס של צדקה. אבל לוקחין את העגלים, לרוב בכל המעות. והמותו שלא יספיקו לאכול בפורים ימכרו ויפול לכיס של צדקה. מזה "שהיו לוקחין את העגלים ושוחטין ואוכלים אותן" נראה כעליל שהיו אוכלים בשר בפורים, היינו בסעודת פורים. ראיית הגאון מבריייתא זו מוצקה כבדל.

בצפת פענוח על הרמב"ם, הלכות מגילה, פרק ב' הלכה ט"ז, כחוב כזה: כיצד וכר שיאכל בשר וכר. עיין ב"מ דף ע"ח ע"ב ע"ש. הגאון בעל הצ"פ בודאי מכון אל הבריייתא המובאה שם מגבט פורים מפורים, מגבט העיר לאוחה העיר, ואין מרקקין כדבר אבל לוקחין את העגלים ושוחטין ואוכלים אותן, והמותו יפול לצדקה וכר. רש"י מפרש: מגבט פורים לפורים, מעות שגובין הגבאין מבני העיר לחלק לעניים למעודת פורים. לפרים, כולה יתנה לעניים

האמנם ראי' זו צ"ע וכפי שנבאר, הבריייתא הנ"ל אבל לא במלואה, מובאה ברמב"ם הלכות מגילה פ"ב הט"ז, סטור או"ח סימן תרצ"ד ובטש"ע א"ח, סימן תרצ"ד, ב' אין משנים מעות פורים לצדקה אחרת וכר אין מרקקין במעות פורים, אלא כל מי שפושט ידו ליטול נותנים לו, ובמקום שנהגו ליתן אף לעכ"ם נותנים. בביאור הגר"א כחוב כזה"ל: אין משנין כו' ואין מרקקין כו'. בגמרא שם איתא מגבט פורים

לפורים, מגבט העיר לאוחה העיר, ואין מרקקין כדבר, אבל לוקחין את העגלים ושוחטין ואוכלין אותן, והמותו יפול לכיס של צדקה, ר' אליעזר אומר מגבט פורים לפורים, ואין העני תנהג במעמד אנשי רצונה לסטור, א"כ תנהג במעמד אנשי העיר, דברי ר' יעקב שאמר משום ר"מ ורשב"ג מיקל, ופירש"י ואין מרקקין לומר דיים בפחות, אבל לוקחין כו', וכ"כ בהג"א דפ"ק דמגילה. אבל הרמב"ם פ"י ואין מרקקין בדבר ר"ל כל הפושט יד, והשמיט מש"ש אבל לוקחין כו', והוא כגון הר"ף ורא"ש שם מגבט פורים לפורים, ואין מרקקין כדבר, ואין העני דשאי ליקח כו' עכ"ל.

וסעודת פורים שעשאה כלילה לא יצא ידי חובתו. והי דסעודת פורים היא מעיקר דינה קיום של משתה ושמחה. לכן גוראה, לא כתבו עליה לא בעל השור ולא השולחן הערוך. אולי זו הייתה כוונתו של הרב המגיד משנה הנ"ל בכתבו על דבר אכילת צדכשו, כזה: וכשאר מקומות אמרו אין שמחה אלא בבשר.

לפי גירסת הר"ף והרא"ש, ולפי השמטתו של הרמב"ם את כל הבכא של אבל לוקחין את העגלים ושוחטין ואוכלין אותן, הרי נפלה כל ראייתו של הגאון בעל צ"פ בבירא, ואין שום ראייה לדברי הרמב"ם על אכילת בשר בסעודת פורים וצ"ע דברי הגאון.

ומשלוח מנות איש לרעהו שתי מנות לאיש אחד, אבל פה הלשון מדרויק, שהוכחה היא לא רק לבשר אלא גם לחבשיל או מיני אוכלין. בטש"ע א"ח, סימן תרצ"ה, ד' ג"כ נקט דין זה: חייב לשלוח לחבירו שתי מנות בשר או של מיני אוכלים שנאמר ומשלוח מנות איש לרעהו, שתי מנות לאיש אחד. כמגן אברהם שם: שתי מנות בשר, מבושלים הראוי לאכילה (מהרי"ל) וה"ה משקה (שלי"ה), וכן בבאר היטב שם. בביאור דגרי"א שם: מנות בשר, כמיש בספ"ק רי"ט בש"א אין משלחין כו' ועי' רש"י שם. הגר"א כיוון להמשנה, כיצד י"ד, א': בית שמאי אומרים: אין משלחין כיום טוב אלא מנות, ופירש"י: אין משלחין, ודרון איש לרעהו. אלא מנות, דבר המוקד ואינו עשוי להניחו למחר, כגון חתיכות בשר חתוכות לפני האורחים, וכן דגים. בפירוש המשניות להרמב"ם כתב כזה: השעם עאוסרין בית שמאי שלא יעשה כדרך שהוא נושה פתול. היינו הכונה ב"בשר" כגון היא לדבר המוכן שראוי לאכילה ואין בשלוחו דרך חול. אף שכאן הכונה ברורה, אבל גם בסעודת פורים הכונה לא לבשר דוקא וכמו שכתבנו.

באמת כשנדקדק היטב בלשוננו הזהב של הרמב"ם הנ"ל נראה שהוא לא נוקט דינא דאכילת בשר בדיקא ובמיוחד כחובה בסעודת פורים כלל. זה לשוננו בהלכה ט"ו הנ"ל: כיצד חובב סעודה זו שיאכל בשר ויחנק סעודה נאה כפי אשר תמצא ידו: היינו שאכילת בשר היא יכולה להיות פרט אחד כפיו הסעודה אשר צריכה להיות נאה. הוא מדייק בלשונו "שיאכל בשר ויחנק סעודה נאה כפי אשר תמצא ידו", היינו שאכילת בשר היא מתקוונת הסעודה. כל עיקרה של הסעודה היא לקיים את החובה של "משתה ושמתה". בהלכה י"ד הקורמת לזו הוא כותב: אבל השמחה והמשתה אין עושין אותם אלא כיום י"ד, ואם הקדימו לא יצאו.

במגן אברהם שם: שתי מנות בשר, מבושלים הראוי לאכילה (מהרי"ל) וה"ה משקה (שלי"ה), וכן בבאר היטב שם. בביאור דגרי"א שם: מנות בשר, כמיש בספ"ק רי"ט בש"א אין משלחין כו' ועי' רש"י שם. הגר"א כיוון להמשנה, כיצד י"ד, א': בית שמאי אומרים: אין משלחין כיום טוב אלא מנות, ופירש"י: אין משלחין, ודרון איש לרעהו. אלא מנות, דבר המוקד ואינו עשוי להניחו למחר, כגון חתיכות בשר חתוכות לפני האורחים, וכן דגים. בפירוש המשניות להרמב"ם כתב כזה: השעם עאוסרין בית שמאי שלא יעשה כדרך שהוא נושה פתול. היינו הכונה ב"בשר" כגון היא לדבר המוכן שראוי לאכילה ואין בשלוחו דרך חול. אף שכאן הכונה ברורה, אבל גם בסעודת פורים הכונה לא לבשר דוקא וכמו שכתבנו.

קשה דהא י"ש נמי שמתה כחב ביה ואין חזיב לאכול בשור רק בזמן שביה קיים עם תקי"ש. לכן ויל דבלילה עבי"ש לא יאכל בשור וכו' עכ"ל. מדבר המצ"א אלו, משמע המודובר הוא בסעודה, ושכן יש חזיב בשור בסעודה כשאנו אונן.

ג

גם זהו חזיבו כדברי הכ"י אשר על הטור או"ח סימן תרצ"ה שג"כ משמע שיש חזיב של בשור בסעודה פורים, וז"ל שם בר"ה כתוב בא"ח: וכתב ה"ד אשר, יש שנהגו שלא לאכול בשור בלילה ההוא כרי שלא ישנו ויחשבו שהיא סעודת פורים ע"ש. משמע להדיא דבסעודת פורים בינים, כן יש חזיב בשור. אבל עובדא היא שלא הטור ולא המחבר כש"ע או"ח קבעו לדינא אותו החזיב של בשור, וגם לא נזכר חזיב זה בשאר הפוסקים.

ד

אחד מן הפוסקים האחרונים אשר השמיע רעתו על חזיב בשור בסעודת פורים, הוא בעל ערוך השלחן. זה אשר כתב בא"ח ריש סימן תרצ"ה: מצוה להרבות בסעודת פורים דכתיב שמחה ומשחה וכיצד הוכח סעודה זו, שיאכל בשור ויחזק סעודה נאח כפי אשר תמצא יחי, כן כתב הרמב"ם. ומשמע דבשור ודאי צריך דבלעדי זה אין חשיבות, אך שארי מאכלים יעשה כמו ביני"ש וכו' עכ"ל. הוא סומך על דברי הרמב"ם שאנחנו עוסקים בו. הוא הבין את הרמב"ם שקבע דינא של בשור בסעודת פורים בדיקא, וז"ל כמו שכתבנו לעיל. גם הוא משע"ס את דבר הכשר בחידוש ספרא/דבלערי זה אין חשיבות, וצ"ע ספרתו ומקורו לזה. ¹

הגדול על הטור וכ"י או"ח, אשר להגאון מורנו רבי יעקב עמרמי ז"ל. שם בסימן תרצ"ז בסופו כתוב בזה הלשון: וכאמת נראה ולא סגי בפורים בלא בשור, כדמוכח מההיא למגבא פורים (פ) השואל, נראה שיש כאן ט"ס וצ"ל השוכר את האומנין) ראחא בהדיא ושוחרטין העגלים, כדבר מחזיק בפשיטות, אפילו לעניים מאכלים בשור עגל ממתע שגבר לצרכם, ק"ו לעשיר משלו עכ"ל. נראה שכוונתו דאם לא היה חזיב לבשר בפורים, אז לא היו מותרים לתן להעניים מהמגבא בשור של עגלים, וק"ו לעשירים. זו הרי היא ראייתו של הצנפה פעמה אשר כיוון לדברי הגאון רבי יעקב עמרמי—יעקב חבל תולתו.

ב

בני הגרול הרה"ג המופלא ר' קאפל שליט"א, עורני משו"ע או"ח סימן תרצ"ז סעיף ד', שהמחבר שם כמו משמע על חזיב בשור בסעודת פורים, ז"ל שם: יש מי שאומר שאנו מותר בבשר ויין, ולא אחי עשה יחידי דאפילו ורחי עשה דרכים דאורייתא, ודלשמה בפורים דכרי קבלה וניהו שהם כדברי תורה עכ"ל. האומנם שלא מוכרי סעודה כלל, מ"ם. משמע דהכוונה היא להסעודה דפורים. כתב כזה: צ"ע למה יחא דברי הגאון שם, וז"ל אין חזיב כלל מותר בלילה בשור ויין, והלא אין חזיב כלל לאכול בלילה כמ"ס ר"ס תרצ"ה, וא"כ הדין זה עשה דרכים וכו'. וע"ק דכ"י ט"ו שמ"א פסק ראפי בשבת אם ידצה שלא לאכול בשור הרישון בידו, וכמ"ס תר"ו וז"ל שאינו מחזיב שיאכל בשור ויין וכו', וא"כ לכא עשה כלל אפי' בינים. ואפשר לומר דפורים שאני דכתיב ביה שמחה ואין שמחה אלא בבשר ומ"ם

ואשתו ובניו וכל הנלוים אילו וכו' ע"ש אבל בטור או"ח סימן תנ"ל נוקט בהרמב"ם וכולל והאנשים אוכלין בשור ושוחרין יין. הכי יוסף על הטור שם כתב ע"ז: ויש לומר על הרמב"ם למה הצריך שיאכלו בשור וישנו יין, רחא כבירייתא קתני דבזמן הזה אין שמחה אלא ביין ומשמע דביין סגי בלא בשור ע"ש. כאמת הרמב"ם הדיגש וכתב בה"ד הנ"ל בזה"ל: "אעפ"י שהשמחה האמורה כאן היא קרבן שלמים וכו' יש בכלל אותה שמחה לשמחה היא ובניו ובניו ביהו כל אחד כדאי לו". היינו שיש קצת ומעין שמחה באכילת בשור בוד"ש מכל מקום אף שלא בזמן בית המקדש, ועינין היטב כים של שלמה, ביצה פרק שני סימן ה' וכדרישיר על הטור הנ"ל.

מ"ן בעל החפץ חיים זצ"ל בסוף סימן תקכ"ט הנ"ל בבאור הלכה כתוב בזה"ל: והאנשים בזמן שבהמ"ק היה קיים היו אוכלין בשור השלמים לשמחה ודרכיהם וכתבו שלמים ואכלת שם ושמחת וגו', ועכשו שאין בהמ"ק קיים אין יוצאין ייד חובה שמחה אלא ביין שנאמר ויין ישמח לבך אנוש, אבל בשור אין חובה לאכול כאן שאין לנו בשור שלמים. ומ"ם מצוה יש גם באכילת בשור כיון שנאמר בו שמחה [כן מתבאר מדברי הבי"ח ור"א], והמחבר שלא הזכיר בשור ארל לשיטתיה כ"ב, ע"ש. ולענין יין סמך על מה שהזכיר בס"א שצריך לקבוע סעודה על היין עכ"ל.

השמחה

א

גוף רמזו של בעל הצנפה פענה את דבר חזיב אכילה בשור בסעודת פורים להבירייתא המובאה בבבא-מציעא ותיראה משם, באמת נמצא כבר במד וקציעה, תספר

אשר לאכילה בשור בשבת י"ט, ברמב"ם הלכות שבת, פ"ל הלכה י' כתוב: אכילה בשור ושוחרית יין בשבת עונג הוא לו, והוא שריחה דיו משגת. הרי שאכילת בשור בשבת הוא ענין של עונג, אבל לא חלק או אפילו פוט מהסעודה. אורבא, בסוף הלכה ט' הקודמת, הרמב"ם כתוב: וצריך לקבוע כל סעודה משלשתן על היין, ולכונן על שתי ככרות, וכן בימים טובים. הרי שרק יין ולחם הם השייכים להסעודה בעצם דינם, אבל לא בשור. ביים טוב לפי דברי הרמב"ם אשר בהלכות יום טוב פ"ו: ט"ז ז"ל: כשם שמצוה לכבד שבת ולענוגה, כך כל ימים טובים שונאמר לקרדש ד' מוכבד וכל ימים טובים נאמר בהן מקרא קודש, וכבר בארנו החכור והענוג בהלכות שבת וכו'. בהלכה י"ז זה לשונו: שבעת ימי הפסח ושמונת ימי החג עם שאר ימים טובים כולם אסורים בהספד ותענית, וחייב אדם להיות בהן שמח וטוב לב, הוא ובניו ואשתו ובניו וכל הנלוים עליו שונאמר ושמחת בחגך וגו'. אף על פי שהשמחה האמורה כאן היא קרבן שלמים כמו שאנו מכאורן בהלכות תענית, יש בכלל אותה שמחה לשמחה הוא ובניו ביהו כל אחד כדאי לו. אז הוא ממשך בהלכה י"ח: כיצד הקטנים נותן להם קליות ואגוזים ומגדנות, והגושים קונה לתן בדים ותכשיטין נאם כפי ממונו, והאנשים אוכלין בשור ושוחרין יין שאין שמחה אלא בבשר, ואין שמחה אלא ביין וכו' עכ"ל. היינו, שאכילת בשור, הרמב"ם מביאר, היא מצד "עונג", אבל אינה קובעת סעודה כמו יין ולחם וכמשכ"ל.

וראה לרעה כי בעור שהרמב"ם כולל בתוך מצות שמחת יום טוב: והאנשים אוכלין בשור, בשו"ע או"ח אינו מוזכר אכילה בשור כלל, רק כתוב בסימן תקכ"ט, ב': חייב אדם להיות שמח וטוב לב במתע, הוא